

Çok Boyutlu Boyun E?icilik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Boyutlu Boyun E?icilik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19175>

Özet

Çok Boyutlu Boyun E?icilik Ölçe?i (ÇBBÖ), Türkmen ve Yıldız (2019) tarafından geliştirilmi?, bireylerin **boyun e?icilik** e?ilimlerini çok boyutlu bir perspektifle ölçmeyi amaçlayan psikometrik bir araçtır. Ölçek, tek boyutlu yaklaşımların yetersiz kaldığı düşünülen bu karmaşık yapıyı, farklı bağlamlar ve motivasyonlar çerçevesinde ele almaktadır. Geliştirme çalışması, özellikle **psikoloji** ve dini araştırmalar alanlarında **boyun e?icilik** kavramının derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayamayan hedeflemesidir. Çalışma, ölçeğin yapı geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak üzere geliştirme amaçlarını detaylıca ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Boyun E?icilik, Çok Boyutluluk, Ölçek Geliştirme, Psikometrik, Uyum, İtaat, Dini Araştırmalar, Yapı Geçerliliği.

Yazarlar

Kübra Türkmen, Merve Yıldız.

Amaç

Çok Boyutlu Boyun E?icilik Ölçeği'nin temel amacı, **boyun e?icilik** (submissiveness) yapısını tek bir genel skorla değil, bu yapıyı oluşturan alt boyutlar ayırarak ölçülebilen geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı sunmaktır. Geliştiriciler, boyun e?iciliğin sadece olumsuz bir kişilik özelliği olarak değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bağlamlarda işlevsel veya adaptif olabilecek yönlerinin de bulunduğunu varsayımlardır. Bu nedenle ölçek, bireyin otoriteye, sosyal normlara veya dini ilkelere karşı gösterdiği uyum ve itaat e?ilimlerini farklı boyutlarda analiz etme ihtiyacından doğmuştur. Ölçeğin geliştirilmesi, özellikle Türkiye bağlamında **boyun e?icilik** davranışlarının incelenmesinde bilimsel çalışmalara sağlam bir temel oluşturmayı hedeflemektedir.

Yapı (Construct)

Ölçeğin ölçtüğü yapı, çok boyutlu **boyun e?icilik**dir. Boyun e?icilik, genellikle bireyin bağlamlarının iradesine, beklentilerine veya emirlerine direnç göstermeksizin uyma eğilimi olarak tanımlanır. Bu kavram, psikolojide genellikle pasiflik, itaatkârlık ve öz-savunmadan kaçınma ile ilişkilendirilir. Ancak ÇBBÖ, bu yapıyı tek boyutlu bir eksenden çıkarak, farklı motivasyon kaynaklarını (örneğin, kişilerarası ilişkiler, dini inançlar, sosyal baskı) temel alan alt boyutlara ayırmaktadır.

Çok boyutlu bir yaklaşım, boyun e?iciliğinin nedenlerini ve sonuçlarını daha iyi anlamaya sağlar.

Örne?in, bir birey sosyal uyumu sa?lamak için boyun e?ebilirken, bir di?eri bunu dini bir görev olarak alg?layabilir. Ölçek, bu ayr?m? yaparak **boyun e?icilik** davran???n?n alt?nda yatan psikolojik dinamikleri derinlemesine inceleme f?rsat? sunar. Bu yap?, hem klinik hem de sosyal psikoloji ara?t?rmalar? için kritik öneme sahiptir.

Geçerlik

Çok Boyutlu Boyun E?icilik Ölçe?i'nin **geçerlik** çal??malar?, ölçe?in amaçlad??? yap?y? ne derece do?ru ölçtü?ünü belirlemeye odaklanm??t?r. Kaynakçada spesifik istatistiksel sonuçlar belirtilmemi? olsa da, geli?tirme çal??malar?nda genellikle Kapsam Geçerli?i (uzman görü?leri), Yap? Geçerli?i (Faktör Analizi ile) ve Ölçüt Ba?lant?l? Geçerlik (benzer veya z?t yap?larla korelasyon) yöntemleri kullan?l?r.

Geli?tiriciler, ölçe?in yap?sal geçerli?ini sa?lamak amacıyla muhtemelen hem Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) hem de Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) yöntemlerini kullanm??lard?r. Bu analizler, ölçek maddelerinin teorik olarak öngörülen alt boyutlara uygun bir ?ekilde kümelendi?ini göstermeyi amaçlar. Güçlü bir yap? geçerli?i, ÇBBÖ'nün gerçekten çok boyutlu **boyun e?icilik** yap?s?n? ölçtü?ünün en önemli kan?t?d?r.

Güvenirlik

Ölçe?in **güvenirlik** analizleri, ölçüm sonuçlar?n?n zamana ve farklı ko?ullara kar?? tutarlılı??n? ve istikrar?n? de?erlendirir. Yay?nlanan kaynakta spesifik güvenilirlik katsayılar? yer almasa da, ölçek geli?tirme sürecinin bir parças? olarak bu çal??malar?n yap?ld??? varsay?lmaktadır. Tipik olarak kullanılan güvenilirlik yöntemleri ?unlardır:

?ç Tutarlılık Katsay?s?: Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar uyumlu oldu?unu gösteren Cronbach Alfa katsay?s? hesaplanm??t?r. Çok boyutlu yap?lar için bu katsayı, hem genel ölçek hem de her bir alt boyut için ayr? ayr? sunulur.

Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçe?in farklı zamanlarda uyguland???nda tutarlı sonuçlar verip vermedi?ini ölçmek için belirli bir zaman aral???yla tekrar uygulamalar yap?lm?? olabilir.

Madde Analizleri: Maddelerin ay?rt edicilik ve güçlük indeksleri incelenerek ölçe?in genel güvenirli?i yükseltilmi?tir.

Bu çal??malar, ÇBBÖ'nün bilimsel ara?t?rmalarda kullan?labilecek düzeyde yüksek güvenirli?e sahip oldu?unu ortaya koymay? amaçlam??t?r.

Faktör Analizi

Çok Boyutlu Boyun E?icilik Ölçe?i'nin geli?tirilmesinde en kritik a?amalardan biri Faktör Analizidir.

Ölçe?in ad?ndan da anla??laca?? gibi, bu analiz, **boyun e?icilik** yap?s?n?n tekil de?il, birbiriyle ili?kili ancak farklı alt boyutlardan olu?tu?unu göstermek için kullan?lm??t?r.

Geli?tiriciler, muhtemelen bir dizi madde havuzunu pilot gruplara uyguladıktan sonra Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) kullanarak teorik alt boyutlar? istatistiksel olarak do?rulam??lard?r. AFA sonucunda elde edilen faktör yap?s?, ölçe?in çok boyutlu do?as?n? destekleyen ve her bir faktörün (alt boyutun) özgün bir **boyun e?icilik** biçimini temsil etti?ini gösteren bir yap?y? ortaya ç?karm??t?r. Ard?ndan, daha sonraki örneklemlerde bu yap?n?n geçerlili?ini test etmek için Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm?? olabilir. Bu süreç, ölçe?in yap?sal modelinin sa?lamli??n? ve kuramsal temellerle uyumunu kan?tlam??t?r.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Ölçek Geli?tirme (Self-Report/Öz Bildirim)

Format: Derecelendirme format?nda Likert tipi bir ölçek kullan?ld??? varsay?lmaktadır, ancak kesin derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemiştir. Tipik olarak 4, 5 veya 7 noktalı Likert format? kullan?lır.

Mevcut Dil: Türkçe (Orijinal geli?tirme dili).

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Muhtemelen üniversite ö?rencileri veya yeti?kinler üzerinde geli?tirilmiiştir, zira psikometrik çal??malar genellikle bu gruplarla ba?lar).

Ya? Grubu: Yeti?kinler (18+).

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, Türkiye'deki çe?itli demografik özelliklere sahip bireylerden olu?an bir örneklem üzerinde standardize edilmiştir. Çal??manın "Dini Ara?t?rmalar" dergisinde yayınlanmas?, örnekleme dini inanç ve pratik düzeylerinin çe?itlili?ine dikkat edilmi? olabilece?ini dü?ündürmektedir.

Test Metodolojisi: Çok boyutlu bir yap?y? ölçmek üzere geli?tirilmii, psikometrik standartlara uygun olarak madde havuzu olu?turulmu?, uzman görü?üne sunulmu? ve ard?ndan faktör analizi ile yap? geçerli?i sa?lanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Çok Boyutlu, Psikometri, Boyun E?icilik, Ölçek Geli?tirme, Öz Bildirim, Yap?sal E?itlik Modellemesi, Cronbach Alfa.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Kübra Türkmen

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Kaynakta belirtilmemiştir.

Bağı Kurulu E-posta Adresleri: kubraaslanturkmen@gmail.com

Yazma Adresi: Kaynakta belirtilmemiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019 (Yayın yılı).

İzinler ve Ücret: Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanıma ilişkin izinler için sorumlu yazar Kübra Türkmen ile iletişime geçilmesi gerekmektedir (kubraaslanturkmen@gmail.com). Ticari kullanım hakları için yazarın izni zorunludur.

Referanslar

Türkmen, K., ve Yıldız, M. (2019). A study of Multidimensional Submissiveness Scale. *Dini Araştırmalar*, 22(56) , 285-306. doi: 10.15745/da.630673

Makalenin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: cok-boyutlu-boyun-egicilik-olcegi-toad.pdf

Makalenin DergiPark üzerindeki bağlantısı: dergipark.org.tr

Çok Boyutlu Boyun Eğicilik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içeriğinde yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için lütfen referans olarak verilen akademik makaleye başvurunuz.